

tând în limba italiană dificilele partituri. Numele lor: Adorjan Pataki și respectiv Eموke Kato.

A fost o seară de teatru netipică: actorii unguri cântau în limba italiană, traducerea la cască sau pe banner se făcea în ungurește, românii primeau foi de hârtie cu rezumatul operei. De răs însă au răs toți, cu neprefăcută bucurie și plăcere, o sală arhiplină, indiferent de limba pe care o vorbeau. Și au aplaudat minute în șir, iar actorii, ieșind la aplauze, se vedea limpede, erau fericiți: o nouă experiență artistică, după admirabilul *Unchiul Vanea*, venea să se înscrie în Programul celui mai ambițios teatru de repertoriu din România. Bravo! – s-a auzit în sală – și eu mă alătur și zic : Bravo, bravo, bravo! Și chiar dacă rămâne memorabil în rolul fără cuvinte al mortului, Iozsef Biro, dus, purtat, ridicat, târât, împins, hrănit cu forța, întins și cu lumânări la cap, îmbrăcat și dezbrăcat, sau cel plin de farmec al lui Gianni – Arpad Sandor, a cărui dezinvoltură, jemanfișism și viclenie bine dozate dau un colorit special spectacolului, trebuie să precizăm că aici au jucat toți ca unul; bun și Bogdán Zsolt în Simone, cel cu ideile salvatoare, când păgubos și umil, când viclean și răzbunător...

Niciun actor nu trebuie omis, fiindcă în acest spectacol, poate mai mult ca oricând, actorii au jucat ca o autentică trupă, într-o solidaritate perfectă, efectele de grup având o pondere remarcabilă, dacă ne gândim fie și numai la scena chiolhanului, când toți, atenți unii cu alții, nepăsători și tandri, se servesc cu spaghete și beau vin pe săturate, sau, în scena finală, când pleacă supărați că au fost trași pe sfoară, luând cu ei TOT de pe scenă, adică din casa unchiului, lăsând scena goală. "Scena" din spectacol rămâne una de neuitat: așa-ziii nobili, oameni educați, devin adevărate păsări de pradă, hrăpăreți, amintind de scena din filmul *Zorba Grecul* în care bătrânele, ca niște corbi, devalizează casa Bubulinei...

Dacă e haos, măcar să fie ordine...

Primul meu gând când am intrat în superba sală de spectacol a Naționalului clujean și am văzut o mulțime de tineri a fost: oare ce impact va avea piesa lui Mazilu **Acești nebuni fățarnici** și, implicit, spectacolul asupra acestora? O să mai „prindă” ea, piesa, la public, vor mai fi valabile poantele care au făcut odată deliciul generației mele? Dar spectacolul? Ce va fi ales Cristian Hadji-Culea din ea, cum o fi gândit el spectacolul? Întrebări firești, dacă ne gândim că, orișicâtuși, nu-i așa, spre bucuria noastră, multe dintre țintele dramaturgului au dispărut aproape cu totul... Dar nu toate, rămânând mai ales cele legate de genele, nu de geniul românului și de eternele vicii umane...

Dar, după cât au răs tinerii și la care „poante”și cum am mustăcit și noi, altă generație, se pare că au mai rămas destule motive de răs în lumea noastră românească: ipocrizia, minciuna, demagogia, parvenitismul, hoția, snobismul, dar, mai ales prostia cu care s-a luptat toată viața Mazilu. Desigur, reacțiile celor tineri la replici care vizau absența apei calde, a căldurii, sau chiar și a celei reci oprite fără vreun preaviz, când ți-e lumea mai dragă, lumina luată uneori cu ceasurile (spre disperarea navigatorilor pe internet), sau dificultatea de a obține „repartiția” pentru o garsonieră confort III la bloc, au fost aproape când actuale, când nule, în

schimb replici devenite antologice, demne de cea mai bună dramaturgie a absurdului, ca „Am crezut cu sfințenie în tot ce-am mințit”, „Omul e trecător, scaunul e veșnic”, „Numai mizeria ne redă conștiința de sine” sau „Idealul meu e să-ți pot oferi o pereche de papuci, un ceai de tei și-un țel în viață” și încă multe altele, rostite la tot pasul de originalele personaje maziliene, sunt nu numai subtile, chiar așa absurde, ci și pline de adevăr și profunzime.

Spectacolul semnat de Cristian Hadji-Culea are, o spun de la bun început, un cusur evident (are el și altele pe care le vom pomeni, poate, mai încolo): e prea lung. Nu știm din ce pricini regizorul nu a făcut tăieturi în textul mult prea lung și redundant pe masive porțiuni. Riscul ca spectacolul să devină obositor, ca să nu spun chiar plicticos, e imens în asemenea cazuri, pentru că, oricât de buni ar fi actorii, ritmul spectacolului scade, actorii înșiși dau semne de oboseală, fiind extrem de solicitați, iar publicul încetează să mai urmărească atent.

Ideea scenografului de a transforma spațiul de joc într-un mare magazin, un fel de metro, cum se poartă acum, mi s-a părut potrivită cu ideea viziunii de ansamblu a regizorului: rafturi înalte pline, înțesate de mărfuri, între care și televizoarele pe ecranele cărora vor apărea, deloc întâmplător, câteva personaje din piesă, subtil amestecate cu politicieni contemporani dintre cei mai importanți, ca să zic așa. Peste tot sunt haine, în cărucioarele binecunoscute, multe haine, obsesia românului după Revoluție fiind, cum spun statisticile, shoppingul. Personajele, și ele grăbite să se adapteze la o lume nouă, la ultima modă, chiar dacă toaletele nu se potrivesc deloc cu siluetele lor, au prins pe haine cartonașele cu prețul... Uneori însă ai senzația că te afli într-un magazin cu lucruri de second hand, cum, de aceeași categorie or fi fiind și cei care le poartă, hotărâți să lupte cu trecutul și grăbiți să se adapteze la „viața cea nouă”.

Ceea ce a reușit regizorul, intuind cu inteligență slăbiciunile, dacă pot să spun așa, ale piesei, a fost în primul rând lucrul cu actorii care, fără excepție, au fost foarte buni; se vede că a lucrat cu ei la nuanțe, folosind la maximum, în favoarea spectacolului, nu doar calitățile, ci chiar și defectele acestora.

Ovidiu Crișan, interpretului lui Lordache, se află la unul dintre cele mai bune roluri ale carierei sale. Nu singur, ci desigur condus atent de regizor, el a găsit tonul cel mai potrivit pentru licheaua lordache: când mios, fals, ipocrit, când tandru, lingușitor, când afișând o duritate agresiv-mitocănească pe care o regăsim adesea în lumea de azi. Dacă mă gândesc doar la scenele în care stă de vorbă cu celălalt coleg-licheluță, întrecându-se în supoziții care mai de care mai absurde, sau la felul cum mușcă lacom din portocalele zemoase, e limpede că avem în față un personaj mazilian. El joacă cu aplomb, cu vervă, cu un simț al scenei desăvârșit.

Actrițelor Ramona Dumitrean și Elena Ivanca le-au revenit cele două roluri feminine, cătuși de puțin simplu de conturat, părând coborâte din scheciuri satirice. Personaje de acest tip nu se construiesc, scenic vorbind, deloc ușor, fiindcă, înainte de orice, se impune găsirea cât mai personală a tonului de care vorbeam. Cu o energie debordantă, Ramona Dumitrean neobosind de la început până la sfârșit (riscând totuși să imprime astfel, tocmai de aceea personajului o anume monotonie), ea a demonstrat partenerului lordache, nu actorului, se-nțelege, agasat de insistențele ei, dar și flatat vizibil de câtă „metafizică” poate beneficia o femeie așa ca temperamentala Camelia, cu un... fizic atât de atrăgător, cum știe ea, vezi Doamne, să-i cucerească nu doar trupul, ci și sufletul. Ramona e una din actrițele pe care frumusețea fizică n-o împiedică să demonstreze cu fiecare rol că e și

disciplinată și interesată de „creșterea” artistică, de valorile reale, nu de focurile bengale, vai!, atât de trecătoare...

Din fericire, același lucru se petrece și cu Elena Ivanca, una dintre cele mai talentate și interesante actrițe ale trupei clujene, o tânără care își face loc încet-încet, muncind cu tenacitate și seriozitate, în rândurile din față... Ea a creat personajul Silviei, în deplin contrast, absolut credibil, cu cel al Cameliei: femeia casnică, aparent blândă, plină de duioșie și sinceră tandrețe, prevenitoare, gata să ofere bărbatului ce știe ea mai bine că ar avea el nevoie, adică un ceai de mușețel, o pereche de papuci de casă moi și calzi și, desigur, un scop în viață; actrița a combinat bine cele două fațete ale femeii – în fond la fel de periculoasă, rapace, interesată și posesivă ca și cealaltă.

În *Sublimul în caz de forță majoră*, Cornel Răileanu e cuceritor: fiecare intrare în scenă, cea dintâi cu gogoșile, apoi ca un Pathelin... ticăloșit în comunism, este bine calculată, cu o măiestrie dobândită în lungi și fructuoase stagii scenice. Cornel Răileanu are forță, are subtilitate și umor.

Ionuț Caras aduce un aer nou și – aș zice – original, în creionarea *Lichelei întârziată*: jocul lui e un balans fin între a părea și a fi de-adevăratelea, priviri cu două înțelesuri, subtile trimiteri spre zone ce nu par a ne fi la îndemână.

Adrian Cucu, Dan Chiorean și Cătălin Herlo joacă rolurile de mai mică întindere cu o sânguință și cu o credință demne de laudă, știind cât de importante sunt aceste personaje în structura unei asemenea comedii, contribuind categoric la menținerea atmosferei maziliene pe tot parcursul desfășurării spectacolului; ei nu umplu un eventual gol în absența unora dintre personajele așa-zis principale, ci creează terenul pe care evoluează acțiunea.

Nu știu exact, n-am de unde să știu dacă spectacolul va „prinde”, cum se spune, la public, dar un lucru știu sigur: publicul a râs în seara premierei, când la poantele de tipul laptop legat cu lanț de birou, nuca spartă cu capacul aceluiași laptop, căutarea „cărțițelor” instalate în birou de Serviciile secrete, când la cele câteva apariții-surpriză pe ecranele televizoarelor a binecunoscutelor figuri politice din România contemporană, când la replicile care, chiar dacă nu mai sunt actuale sută la sută, rezonează încă bine cu realități... imediate: „cum avem o calitate, cum ne gândim cum să scoatem untul din ea”, „chiar și occidentalii au nevoie de sentimente”, „mi-e dor să intru în fondul de rulment”, „bărbații lefteri n-au niciun haz”, „eu nu iubesc trandafirii”, ca să nu mai spun ce haz au avut replicile absurde de felul acestora: „Cum adică, să-i dai o palmă și pe urmă tot el să susțină că i-ai dat o palmă?”

Spectacolul, altminteri gândit, neîndoielnic, în termeni profesioniști, cu binevenite accente aluzive, dar evitând cu eleganță vulgaritățile și kitschul, prezente încă în destule spectacole, are acest cusur amintit la început și care i-a diluat în bună măsură densitatea: e lungit inutil și peste măsură.

Dar munca la scenă cu un regizor inteligent ca Hadji-Culea este benefică și acest lucru l-am remarcat cu ușurință.

Teatrul Național „Lucian Blaga”, Cluj-Napoca – Acești nebuni fățarnici de Teodor Mazilu. Regia artistică și ilustrația muzicală: Cristian Hadji-Culea. Scenografia: Cristian Rusu. Cu: Ovidiu Crișan, Ramona Dumitrescu, Elena Ivanca, Dan Chiorean, Adrian Cucu, Cornel Răileanu, Cătălin Herlo, Ionuț Caras. Data premierei: 20 martie 2008.